

Стратегијска концепција Северноатлантског пакта* (The Alliance's Strategic Concept)

Превод: Душан Исаковић, потпуковник у пензији

Увод

1. На свом састанку на врху, одржаном у априлу 1999. у Вашингтону, шефови држава и влада држава чланица НАТО-а одобрили су нову стратегијску концепцију Савеза.

2. Током 40 година „хладног рата“ НАТО је успешно обезбеђивао слободу својих држава чланица и предупређивао и спречавао избијање рата у Европи. Комбинујући одбрану са дијалогом, одиграо је неопходну улогу у довођењу конфронтације између Истока и Запада до мирољубивог краја. Драматичне промене до којих је на европском стратегијском простору НАТО-а дошло при крају „хладног рата“ одразиле су се на стратегијску концепцију коју је НАТО усвојио 1991. године. Међутим, од тада је дошло до нових и веома значајних догађаја и кретања у доменима политике и безбедности.

3. Опасности од „хладног рата“ уступиле су место перспективама и повољним приликама које су изазовније и више обећавају, али и ризицима. Настаје једна нова, на вишем степену интегрисана Европа, и развија се једна евроатлантска безбедносна структура, у којој НАТО игра главну улогу. Он је главни носилац напора за успостављање нових форми сарадње и узајамног разумевања широм европског простора, и ангажовао се у битним новим активностима у интересу шире стабилности. Дубину тог ангажовања показао је у предузимању напора за окончавање огромних патњи људи створених конфликтом на Балкану. У годинама после окончања „хладног рата“ дошло је и до важног развоја на пољу контроле наоружавања, а у том процесу се НАТО у потпуности ангажовао. Улози НАТО-а у том позитивном развоју доприносе опсежно прилагођавање његовог прилаза безбедности и његових

* Текст је интегралан превод с Интернета документа НАТО-а који су одобрили шефови држава и влада на састанку Савета НАТО-а, одржаном 23. и 24. априла 1999. у Вашингтону. Документ је својеврсна декларација о општој и војној политици Савеза и најновијој стратегијској концепцији, формулисаног ради примене те политике у жеку оружане интервенције НАТО-а против наше земље.

структура и начина деловања. Међутим, у току протекле деценије, на европском простору НАТО-а појавили су се сложени нови ризици по мир и стабилност, укључујући угњетавање, етничке сукобе, привредне недаће, сломове политичког уређења и ширење круга држава поседница оружја за масовно уништавање (пролиферацију).

4. Северноатлантски пакт је дужан да одигра неопходну улогу у консолидовању и очувању недавно насталих позитивних промена и у прихватању садашњих и будућих изазова у домену безбедности. Стога је суочен с бројним активностима којима се од њега много захтева. Мора у условима наступања додатних и често непредвидљивих промена штитити заједничке интересе у домену безбедности. Мора одржавати колективну способност за одбрану, уз појачавање трансатлантске повезаности, и обезбеђивати однос снага који ће европским чланицама Савеза омогућавати да преузимају повећану одговорност. Мора продубљивати односе са својим партнерима и обављати припреме за ступање нових држава у његово чланство. И мора, пре свега, одржавати своју политичку вољу и војна средства који су потребни за обављање властитих бројних задатака.

5. У предузимању и спровођењу тог мноштва својих активности НАТО ће се руководити овом новом стратегијском концепцијом. Она изражава трајну сврху и природу НАТО-а и његове основне задатке у домену безбедности, дефинише главне карактеристике тог домена и елементе општег прилаза НАТО-а питањима безбедности, и пружа смернице за даље прилагођавање његових војних снага.

Део I – Сврха постојања и задаци Северноатлантског пакта

---

6. Основна и трајна сврха постојања НАТО-а, како је постављена Вашингтонским уговором, јесте заштита, политичким и војним средствима, слободе и безбедности свих његових чланица. Заснивајући се на заједничким вредностима демократије, људских права и владавине права, тај савез је, почев од свог оснивања, настојао да обезбеђује стварање правичног и трајно мирољубивог поретка у Европи, и наставиће да то чини. Постизање таквог циља може да буде угрожено кризом и конфликтом који би погађали безбедност евроатлантског простора. Стога тај савез не само да обезбеђује одбрану својих чланица већ и доприноси миру и стабилности у том региону.

7. Северноатлантски пакт представља и трансатлантску спону, којом је безбедност Северне Америке трајно повезана са безбедношћу Европе, и која је практичан израз ефективних колективних напора његових чланица у правцу доприношења остваривању њихових заједничких интереса.

8. Основно руководеће начело према којем НАТО функционише јесте начело заједничког ангажовања и узајамне сарадње суверених држава његових чланица у корист недељиве безбедности свих његових чланица. Солидарношћу и кохезијом унутар Пакта, кроз непрекидну

унутрашњу политичку и војну сарадњу, обезбеђује се да ниједна од његових чланица не буде присиљена да се у решавању основних безбедносних изазова ослања само на сопствене снаге и активности. Без лишавања права и дужности да снесе сопствену суверену одговорност у домену одбране, НАТО им кроз колективне напоре омогућује да остваре своје основне безбедносне циљеве.

9. Осећање чланица НАТО-а да, независно од различитих околности у којима се налазе или од њихових појединачних војних капацитета, уживају подједнаку безбедност доприноси стабилности на евроатлантском простору. Међутим, тај савез не тежи постизању тог циља само за своје чланице, већ се ангажује и на стварању услова који воде ка појачавању партнерства, сарадње и дијалога са онима који прихватају његове шире политичке циљеве.

10. Да би одговорно својој основној сврси, као савез нација које су усвојиле Вашингтонски уговор и Повељу Уједињених нација, тај савез обавља следеће главне безбедносне задатке:

– безбедност – да чини један од неопходних основа за стабилну безбедност на евроатлантском простору, засновану на развоју демократских институција и ангажовању на мирољубивом решавању спорова, где ниједна земља неће бити у стању да било коју другу застрашује или у било чему присиљава претњом употребе силе или њеном применом;

– консултације – да – према члану 4. Вашингтонског уговора – служи као основни трансатлантски форум за међусобне консултације чланица о свим питањима која се тичу њихових битних интереса, укључујући и могуће догађаје, или њихов развој, који би могли да угрожавају безбедност чланица НАТО-а, и за исправно координирање њихових напора у доменима од заједничког интереса;

– одвраћање и одбрана – да одвраћа агресора и представља одбрану од сваке претње извођења агресије против било које чланице НАТО-а, како је предвиђено члановима 5. и 6. Вашингтонског уговора.

Ради повећања безбедности и стабилности на евроатлантском простору, у задатке НАТО-а спадају још и:

– решавање кризе – да буде приправан, за сваки поједини случај и уз консензус, сагласно члану 7. Вашингтонског уговора, да доприноси ефективном предупређивању и спречавању настајања кризе, и да се активно ангажује у њеном решавању, укључујући и извођење операција у оквиру реаговања на њу;

– партнерство – да развија обимно партнерство, сарадњу и дијалог са другим земљама на евроатлантском простору ради повећавања међусобног разумевања и постизања њихове способности за учешће у акцијама и активностима Савеза.

11. У остварењу сврхе свог постојања и обављању својих основних задатака у домену безбедности, НАТО ће наставити да поштује легитимне безбедносне интересе других и да тежи мирољубивом решавању спорова, онако како је предвиђено Повељом Уједињених нација. Развијаће мирољубиве и пријатељске односе на међународном плану и

Део II – Стратегијске перспективе

Еволуирајућа стратегијска околина

12. Савез функционише у околини и условима који се непрекидно мењају. Догађаји и кретања последњих година били су углавном позитивни, али и даље постоје неизвесности и ризици који се могу развити у акутне кризе. У тако променљивим условима Савез је, од престанка „хладног рата“, одиграо битну улогу у јачању евроатлантске безбедности. Све већа политичка улога и све веће политичко и војно партнерство, сарадња и дијалог са многим државама, укључујући Русију, Украјину и земље из Средоземља; непрекидна отвореност за приступање нових чланица; сарадња са другим међународним организацијама; ангажовање, посебно исказано на Балкану, на предупређивању и спречавању избијања конфликта и на решавању криза, укључујући и операције за очување мира – све то одражава његову решеност да обликује своју безбедносну околинину и да доприноси миру и стабилности на евроатлантском простору.

13. Упоредо с тим, Северноатлантски пакт је успешно извео одговарајуће прилагођавање ради побољшања својих способности за доприношење миру и стабилности на евроатлантском простору. У његове унутрашње реформе спадају: усвајање нове командне структуре, укључујући и концепт Комбиноване здружене тактичке групе, успостављање аранжмана који ће омогућавати брзо одашиљање и распоређивање снага за обављање потпуног опсега задатака и изградња Европске институције за безбедност и одбрану унутар Савеза.

14. Уједињене нације, Организација за европску безбедност и сарадњу, Европска унија и Западноевропска унија значајно су доприносиле, и доприносе, евроатлантској безбедности и стабилности. Узајамно се подржавајући, те организације су постале један од централних чинилаца у домену безбедности.

15. Савет безбедности Уједињених нација сноси највећу одговорност за одржавање међународног мира и безбедности и, као такав, има најважнију улогу у доприношењу безбедности и стабилности на евроатлантском простору.

16. Организација за европску безбедност и сарадњу, као регионални аранжман, најобухватнија је безбедносна организација у Европи, а укључује и Канаду и САД, и има велики значај у развијању мира и стабилности, унапређивању сарадње у домену безбедности и доприношењу демократији и људским правима у Европи. Та организација је посебно активна у доменима превентивне дипломатије, предупређивања и спречавања сукоба, решавања криза и опоравка после окончања сукоба. Северноатлантски пакт и та организација развили су блиску

практичну сарадњу, нарочито у међународним напорима за успостављање мира у бившој Југославији.

17. Европска унија је донела важне одлуке и даље појачала своје напоре за јачање своје безбедносне и одбрамбене димензије. Тај процес ће имати импликација на читав Савез и све његове европске чланице треба да се у њему ангажују на основу аранжмана које развијају НАТО и Западноевропска унија. У развој заједничке спољне и безбедносне политике спада прогресивно формирање заједничке политике у домену безбедности. Таква политика, на чије формирање се позива у Амстердамском уговору, биће компатибилна са заједничком политиком у доменима безбедности и одбране успостављеном у оквиру Вашингтонског уговора. У важне кораке предузете у том контексту спадају укључивање задатака Западноевропске уније које је она формулисала и прихватила у Петерсбургу, у Уговору о Европској унији, и развој ближих институционалних односа између Европске уније и Западноевропске уније.

18. Како је садржано у декларацији састанка на врху одржаном 1994. године, а потврђено у Берлину 1996. године, НАТО потпуно подржава развој Европске институције за безбедност и одбрану, унутар Савеза, стављајући своја средства и капацитете на располагање за извођење операција којима руководи Западноевропска унија. Због тога су се НАТО и Западноевропска унија блиско повезали и поставили на одговарајућа места кључне елементе те институције, онако како је усаглашено у Берлину. Да би допринеле миру и стабилности у Европи и шире, европске чланице НАТО-а јачају своје капацитете за акцију, укључујући и повећање својих војних способности. Повећање њихових одговорности и капацитета у доменима безбедности и одбране доприноси побољшавању безбедносних услова у којима НАТО постоји и делује.

19. Стабилност, могућност за стицање увида, предвидљивост, нижи нивои наоружаности и верификација, који могу бити остварени применом споразума о контроли наоружавања и о ограничавању броја држава које поседују оружја за масовно уништавање, доприносе политичким и војним напорима НАТО-а за постизање његових стратегијских циљева. Чланице НАТО-а одиграле су и играју велику улогу у значајним постигнућима у том домену. У та постигнућа спадају: повећана стабилност, на основу Уговора о конвенционалним снагама у Европи; знатна смањења нуклеарног наоружања, проишла из уговора закључених у разговорима о смањивању стратегијског наоружања; потписивање Опсежног уговора о забрани проба нуклеарних оружја; трајно и безусловно важење Уговора о неширењу круга држава поседница оружја за масовно уништавање и приступање том уговору Белорусије, Казахстана и Украјине, као држава које не поседују нуклеарно наоружање, и ступање на снагу Конвенције о хемијском наоружању. Конвенција из Отаве о забрани производње и постављања противпешадијских мина и слични споразуми важан су допринос умањивању људских патњи. Постоје

велики изгледи за даљи напредак у контроли наоружавања конвенционалним оружјем и поседовања нуклеарних, хемијских и биолошких оружја.

Изазови и ризици у домену безбедности

20. Иако је у стратегијском окружењу НАТО-а постигнут значајан позитиван развој и без обзира на чињеницу да је агресија на НАТО употребом конвенционалних снага и средстава веома мало вероватна, ипак постоји могућност да се у даљој будућности појави таква опасност. Безбедност НАТО-а и даље је изложена разноврсним војним и невојним ризицима, који су вишесмерни и често тешко могу да се предвиде. У те ризике спадају неизвесност и нестабилност унутар евроатлантског простора и око њега, и могућност настајања на његовој периферији регионалних криза, које би могле брзо да се погоршавају и развијају. Неке земље унутар тог простора и око њега суочене су са великим економским, друштвеним и политичким тешкоћама. Етнички и верски ривалитети, територијални спорови, недовољни или неуспели напори за постизање реформи, кршење људских права и распад држава могли би доводити до настајања локалне и, чак, регионалне нестабилности. Затегнутости које би из тога произилазиле могле би да доведу до криза које би негативно деловале на евроатлантску стабилност, до патњи људи и до оружаних сукоба. Такви сукоби би могли негативно да делују на безбедност НАТО-а и тако што би се преливали у суседне земље, укључујући и земље које су његове чланице, или на друге начине, а могле би негативно да делују и на безбедност других држава.

21. И постојање моћних нуклеарних снага изван НАТО-а значајан је чинилац који он мора да узима у обзир ако треба да се одржавају безбедност и стабилност на евроатлантском простору.

22. Ширење броја поседника нуклеарних, биолошких и хемијских оружја и средстава за њихово лансирање и даље је знатно забрињавајуће питање. И поред добродошлог напретка у јачању међународних режима за спречавање тог ширења, у односу на то питање и даље постоје велики изазови. Северноатлантски пакт схвата да до тог ширења може да дође и поред напора да се оно спречи и да оно може постати непосредна војна претња становништву, територији и снагама чланица Савеза. Неке државе, укључујући оне с којима се земље НАТО-а граниче, као и неке у другим регионима, продају, набављају или настоје да набаве НБХ оружја и средства за њихово лансирање. Материјали, средства и технологија који се могу користити за израду тих оружја и њихових лансирних средстава постају све приступачнији, а откривање и спречавање бесправне трговине њима и потребним технологијама и даље су скопчани са тешкоћама. Могућности за израду и употребу неких таквих оружја и средстава уочене су и код неких недржавних чинилаца.

23. Проширивање по свету технологије која се може користити за производњу наоружања могло би да доведе до веће расположивости

усавршених војних средстава, што би противницима омогућило да стичу веома ефективне офанзивне и дефанзивне ваздухопловне, копнене и поморске системе, крестареће ракете и друго модерно и усавршено наоружање. Уз то, државни и недржавни противници могли би да покушају да искористе све веће ослањање НАТО-а на информационе системе и да предузимају операције и акције за њихово нарушавање и ометање. Могу покушавати да изведу такве операције и акције ради парирања надмоћности НАТО-а у традиционалном наоружању.

24. У случају било каквог оружаног напада на територије чланица НАТО-а, предузетог из било којег правца, примениће се одредбе чланова 5. и 6. Вашингтонског уговора. Међутим, безбедност НАТО-а захтева узимање у обзир и целокупних светских прилика. На интересе НАТО-а у домену безбедности могу негативно да утичу и други ризици, општије природе, укључујући и акте тероризма, диверзије и организовани криминал, као и прекидање токова превозења и допремања неопходних материјала. И неконтролисана кретања мноштва људи, нарочито ако би била последица оружаног сукоба, могу негативно да утичу на безбедност и стабилност Савеза. Унутар НАТО-а постоје аранжмани, према члану 4. Вашингтонског уговора, за консултације између његових чланица и, када је потребно, за усклађивање њихових напора, укључујући и њихова реаговања на такве ризике.

Део III – Прилаз безбедности у 21. веку

---

25. Северноатлантски пакт је усвојио широк прилаз питањима безбедности, али осим неопходној војној димензији, придаје одговарајући значај и политичким, економским и друштвеним чиниоцима и чиниоцу природне и друге околине и средине у којој се безбедност остварује. Тај широки прилаз основ је НАТО-у за ефективно обављање битних задатака у домену безбедности и за све веће напоре које улаже у развијање ефективне сарадње са другим европским и евроатлантским организацијама, као и са Уједињеним нацијама. Наш заједнички циљ је да изградимо такву европску структуру безбедности у којој ће допринос НАТО-а безбедности и стабилности евроатлантског простора и допринос тих других међународних организација бити међусобно комплементарни и међусобно ће се потпомагати, како у погледу продубљивања односа између евроатлантских земаља, тако и у решавању криза. Савез ће и даље бити форум за консултације између својих чланица и за усаглашавање политике која се односи на њихово ангажовање, према Вашингтонском уговору, у доменима безбедности и одбране.

26. Северноатлантски пакт жели, и настоји, да очува мир и да појача евроатлантску безбедност и стабилност на следеће начине: очувањем трансатлантске повезаности; поседовањем и одржавањем ефективних војних способности и капацитета, довољних за одвраћање агресора и одбрану и за обављање потпуног опсега својих задатака; развијањем унутар НАТО-а Европске институције за безбедност и одбрану; успо-

стављањем и одржавањем општих капацитета потребних за успешно решавање криза; сталном отвореношћу за приступ нових чланица, и сталном тежњом и праксом партнерства, сарадње и дијалога са другим државама у оквиру свог прилаза сарадњи у домену евроатлантске безбедности, укључујући и питања контроле наоружавања и разоружавања.

Трансатлантска повезаност

---

27. Пакт се ангажује у одржавању чврстог и динамичног партнерства између Европе и Северне Америке у подржавању заједничких вредности и интереса. Безбедност Европе и безбедност Северне Америке су нераздвојиве. Стога решеност и ангажованост НАТО-а у одржавању трансатлантске повезаности, која је неопходна, и у колективној одбрани својих чланица има велики значај за његов кредибилитет и безбедност и стабилност евроатлантског простора.

Одржавање војних способности и капацитета Савеза

---

28. Одржавање одговарајућих војних способности и јасно изражена спремност за колективно деловање у оквиру заједничке одбране и даље су главни циљеви у домену безбедности Савеза. Те способности, уз политичку солидарност, имају централно место у оквиру могућности Савеза да спречи сваки покушај присиле или застрашивања усмерен против њега и да гарантује да се војна агресија против њега никада не може ни замислити као варијанта са било каквим очекиваним успехом.

29. Војни ефективи, одржавани према околностима које се могу предвидети, основ су и за способност Савеза да допринесе предупредивању и спречавању сукоба као и за решавање криза предузимањем операција за реаговање у кризи у случајевима предвиђеним чланом 5. Вашингтонског уговора. Такви задаци могу бити скопчани са великим напорима, уз употребу великих средстава, и са највећим политичким и војним захтевима, као што су кохезија, мултинационална обука и опсежно претходно планирање, који би били веома значајни у некој од ситуација предвиђених чланом 5. Вашингтонског уговора. Стога ће се њихово обављање, иако могу бити неопходне и посебне мере, регулисати кроз заједничке структуре и процедуре Савеза.

Европска институција за безбедност и одбрану

---

30. Овај савез, који чини основ за колективну одбрану његових чланица и кроз који ће се тежити ка постизању заједничких циљева у домену безбедности где год је то могуће, и даље се ангажује на уравнотеженом и динамичном трансатлантском партнерству. Европске чланице НАТО-а донеле су одлуке које ће им омогућавати да преузимају повећане одговорности у доменима безбедности и одбране ради доприноса миру и стабилности на евроатлантском простору, и на тај начин

безбедности свих држава Савеза. На основу одлука које је Савез донео 1996. године у Берлину, и касније, у НАТО-у ће се наставити са развојем Европске институције за безбедност и одбрану. Тај процес ће захтевати тесну сарадњу између НАТО-а, Западноевропске уније и, ако буде потребно, Европске уније. Та институција ће свим европским чланицама НАТО-а омогућавати да одређеније и ефективније доприносе обављању задатака Савеза и његовим активностима, што је израз наших заједничких одговорности; она ће доприносити трансатлантском партнерству и помагаће европским чланицама НАТО-а да саме делују онако како захтева готовост Савеза, у сваком појединачном случају и на основу консензуса, и да њена средства и ефективи буду на располагању за извођење операција у којима се НАТО војно не ангажује, под политичком контролом и стратегијским управљањем Западноевропске уније, или онако како буде договорено, уз узимање у обзир потпуног учешћа свих европских чланица НАТО-а ако то оне реше.

Предупређивање и спречавање избијања криза и њихово решавање

---

31. У спровођењу своје политике очувања мира, спречавања избијања рата и доприношења безбедности стабилности, НАТО ће настојати, у сарадњи са другим организацијама, да спречава избијање сукоба, или, ако би до кризе ипак дошло, да допринесе њеном ефективном решавању према међународним законима, укључујући и могућност предузимања и извођења операција за реаговање на кризу, према члану 5. Вашингтонског уговора. Спремност Савеза на извођење таквих операција доприноси и постизању значајнијег циља: побољшању и ширењу стабилности, а често укључује и учешће његових партнера. У вези с тим, НАТО подсећа на своју понуду, учињену 1994. у Бриселу, да допринесе, у сваком поједином случају и према сопственој процедури, предузимању и извођењу операција за одржавање мира и других операција које би се изводиле на основу овлашћења Савета безбедности ОУН, или за које би била одговорна Организација за европску безбедност и сарадњу, што подразумева и стављање на располагање његових ресурса и стручних способности. У овом контексту, НАТО подсећа на своје касније одлуке у односу на операције реаговања на кризу на Балкану. Узимајући у обзир неопходност солидарности и кохезије унутар Савеза, учешће у свакој таквој операцији или мисији и даље ће зависити од одлука његових чланица које ће доносити према уставима својих земаља.

32. Северноатлантски пакт ће у потпуности користити партнерство, сарадњу и дијалог, као и своју повезаност с другим организацијама, за свој допринос предупређивању криза и спречавању њиховог настајања, а ако би до њих ипак дошло, и за њихово што брже смиривање и гашење. Доследан и чврст прилаз решавању криза, као и свака друга употреба силе од стране овог савеза, захтеваће од његових политичких

органа да бирају и координирају одговарајућа реаговања као политичке и војне мере, и да их политички контролишу у свим фазама.

Партнерство, сарадња и дијалог

33. У својим активним тежњама ка развијању партнерства, сарадње и дијалога, Северноатлантски пакт је позитивна сила у унапређивању безбедности и стабилности унутар читавог евроатлантског простора. Кроз своје деловање и изван свог простора и кроз отвореност, НАТО настоји да очува мир, унапређује демократију, доприноси просперитету и напретку и истинском партнерству са свим демократским евроатлантским земљама и између њих. То је усмерено на опште повећање безбедности и помаже у превазилажењу подела и неспоразума који би могли да воде у нестабилност и сукобе.

34. Савет за евроатлантско партнерство и даље ће бити општи оквир за све аспекте сарадње НАТО-а са његовим партнерима. Он омогућује широко политичко деловање – како консултовање, тако и сарадњу. Консултације које се обављају кроз овај савет отклањају међу његовим чланицама све нејасноће, омогућују увид и поверење у домену безбедности, доприносе предупредивању и спречавању настајања сукоба и решавању криза, и развијају практичне активности сарадње, укључујући и цивилно планирање у случају ванредних ситуација, као и научна питања и питања очувања човекове природне околине.

35. Партнерство за мир је главни механизам за изграђивање практичних безбедносних веза између НАТО-а и његових партнера, и за доприношење интероперативности између тих партнера и Савеза. Кроз детаљне програме који одржавају капацитете и интересе сваког појединог партнера, чланице НАТО-а и његови партнери делују ка: постизању јасног увида у планирање и одређивање буџета одбране; спровођењу демократске контроле над оружаним снагама; припремљености за случајеве цивилних недаћа и других ванредних ситуација, и развијању способности за заједнички рад и активности, укључујући и предузимање и извођење операција Партнерства за мир које предводи Савез. Северноатлантски пакт је решен (и ангажује се) да се повећа улога коју његови партнери имају у доношењу одлука и планирању у оквиру Партнерства и на његовом оспособљавању за већу оперативност. Предузео је мере за консултовање са сваком активном учесницом у том партнерству ако она запази непосредну претњу по свој територијални интегритет, политичку независност или безбедност.

36. Русија има јединствен значај за евроатлантску безбедност. У Утемељивачком акту НАТО-а и Русије о међусобним односима, сарадњи и безбедности, НАТО и Русија су се обавезали на развој међусобних односа на основу заједничког интереса, реципроцитета и могућности увида ради постизања трајног, свеобухватног и садржајног мира на евроатлантском простору заснованог на принципима демократије и кооперативне безбедности. Осим тога, сагласили су се да дају конкретан

садржај свом ангажовању на изградњи стабилне, мирољубиве и неподељене Европе. Снажно, стабилно и трајно партнерство између НАТО-а и Русије од велике је важности за постизање трајне стабилности у евроатлантском простору.

37. Украјина има посебно место у оквиру евроатлантске безбедности и важан је и драгоцен партнер у унапређивању стабилности и заједничких демократских вредности. Северноатлантски пакт се ангажује на даљем јачању посебно значајног партнерства са том земљом, на основу Повеле НАТО – Украјина, укључујући политичке консултације о питањима од заједничког интереса и широк опсег сарадње у пракси. Овај савез и даље подржава суверенитет и независност Украјине, њен територијални интегритет, демократски развој, привредни просперитет и статус државе без нуклеарног наоружања као значајне чиниоце стабилности и безбедности у централној и источној Европи и Европи у целини.

38. Средоземље је регион за који је НАТО посебно заинтересован. Безбедност Европе је тесно повезана са безбедношћу и стабилношћу у том региону. Процес Средоземног дијалога НАТО-а чини интегрални део кооперативног прилаза НАТО-а безбедности. То је оквир за изградњу поверења и унапређење увида и сарадње у том региону, што доприноси другим међународним напорима, који га потпомажу. Овај савез је решен, и већ се ангажује, да постепено развија његове политичке, цивилне и војне аспекте, ради постизања тешње сарадње са земљама партнерима и њиховог активнијег учествовања у том дијалогу.

Проширивање организације Северноатлантског пакта

---

39. Северноатлантски пакт је, према тачки 10. Вашингтонског уговора, и даље отворен за приступ нових чланица. Очекује да ће наредних година упутити још позива земљама које су вољне и кадре да преузму одговорности и обавезе које би произишле из њиховог ступања у чланство НАТО-а и сматра да ће укључивање тих земаља допринети и служити општим политичким и стратегијским интересима овог савеза, појачати његову ефективност и кохезију, и допринети општој безбедности и стабилности Европе. Савез је, због тога, у оквиру ширих односа, успоставио програм активности за помоћ земљама које желе да се у њега учлане у припремама за могуће учлањење. Ниједна демократска земља Европе чији би пријем у НАТО допринео постизању циљева тог савеза неће бити изостављена из разматрања пријема у његово чланство.

Контрола наоружавања, разоружавања и неширења круга земаља поседница оружја за масовно уништавање

---

40. Политика подржавања контроле наоружавања, разоружавања и неширења круга земаља поседница оружја за масовно уништавање и даље ће имати једну од најважнијих улога у постизању циљева НАТО-а

у домену безбедности. Његове земље чланице настоје да допринесе безбедности и стабилности одржавањем најнижег могућег нивоа снага, примереног одржавању његове способности за заједничку одбрану и обављање свих задатака. Савез ће и даље обезбеђивати међусобну усклађеност циљева одбране и контроле наоружавања, разоружавања и спречавања ширења круга земаља поседница оружја за масовно уништавање, што је важан део његовог општег прилаза питањима безбедности. И даље ће активно доприносити развијању споразума о питањима из тих домена, као и мера за грађење поверења и безбедности. Земље чланице НАТО-а озбиљно гледају на своју истакнуту улогу у унапређивању једног ширег, обухватнијег и проверљивијег међународног процеса контроле наоружавања и разоружавања. Северноатлантски пакт ће појачавати своје политичке напоре за умањивање опасности које произилазе из ширења круга земаља поседница оружја за масовно уништавање и средстава за њихово лансирање. Основни циљ НАТО-а и његових чланица јесте спречавање да до тог ширења дође или, ако до њега ипак дође, да тај процес омету или пониште дипломатским средствима, придаје велики значај даљој валидности Уговора о конвенционалним снагама у Европи и његовој потпуној примени од стране свих земаља потписница као битном елементу обезбеђивања стабилности у евроатлантском простору.

Принципи стратегије Северноатлантског пакта

41. Овај савез ће одржавати војне капацитете потребне за постизање и обављање потпуног опсега својих задатака. Принципи савезничке солидарности и стратегијског јединства и даље су изнад свега у свим задацима Савеза. Снаге НАТО-а морају да буду такве да могу одржавати његову војну ефективност и слободу акције. Безбедност свих чланица НАТО-а недељива је: напад на једну од њих значи напад на све њих. У погледу колективне одбране, предвиђене чланом 5. Вашингтонског уговора, комбиноване војне снаге НАТО-а морају да буду способне да одврате сваку потенцијалну агресију на њега, да зауставе непријатељево напредовање у што истуренијим рејонима и, ако би до напада ипак дошло, да осигурају политичку независност и територијални интегритет држава чланица. Оне, такође, морају да буду спремне да допринесе предупређивању и спречавању избијања сукоба и да изводе операције реаговања на кризе према одредбама члана 5. Вашингтонског уговора. Снаге НАТО-а имају велики значај у неговању сарадње и разумевања са партнерима НАТО-а и другим државама, посебно у помагању тим партнерима да се припреме за могуће учешће у операцијама Партнерства за мир које предводи Савез. На тај начин оне допринесе очувању мира, заштити заједничких интереса чланица НАТО-а у домену безбедности и одржавању безбедности и стабилности на евроатлантском простору. Одвраћањем противника од употребе НБХ оружја те снаге допринесе напорима НАТО-а на спречавању повећања броја држава поседница тог оружја и средстава за њихово лансирање.

42. За постизање циљева НАТО-а изузетно је значајно правично пропорционално учешће његових чланица у улогама, задацима и одговорностима у заједничкој одбрани, као и у уживању користи од ње. Присуство конвенционалних и нуклеарних снага САД и даље је од животног значаја за безбедност Европе, која је нераздвајно повезана са безбедношћу Северне Америке. Северноамеричке чланице доприносе НАТО-у стављањем својих војних ефектива на располагање за обављање његових задатака, својим ширим доприносом међународном миру и безбедности, и уступањем објеката за обуку који се налазе на северноамеричком континенту. И европски савезници дају опсежне и знатне доприносе. Уз напредовање процеса развијања Европске институције за безбедност и одбрану, они ће повећавати свој допринос заједничкој одбрани и међународном миру и стабилности, укључујући и мултинационалне саставе снага.

43. Принцип колективног напора у одбрани НАТО-а садржан је и отеловљен у конкретним аранжманима који чланицама омогућују да уживају значајне политичке, војне и материјалне предности колективне одбране и предупређују поновну национализацију политика одбране, али их не лишавају сопственог суверенитета. Ти аранжмани, такође, омогућују снагама НАТО-а да изводе операције реаговања у кризама, према одредбама члана 5. Вашингтонског уговора, и услов су за заједничко и укупно реаговање НАТО-а на све ситуације. Они се заснивају на процедури предвиђеној за обављање консултација, на интегрисаној војној структури и на споразумима о сарадњи. Њихове главне карактеристике су: колективно планирање снага; заједничко финансирање; заједничко оперативно планирање; мултинационалност састава снага, штабова и команди; интегрисани систем за противваздушну одбрану; уравнотеженост улога и одговорности држава чланица Савеза; одашиљање и распоређивање снага изван њихових националних територија када је то потребно; аранжмани за решавање криза, укључујући и планирање и ојачавање снага; заједнички стандарди, процедуре и поступци у вези с опремом, обуком и логистиком; заједничке и комбиноване доктрине и извођење заједничких вежби када је потребно, и сарадња у доменима инфраструктуре, наоружања и логистике. Укључивање партнера НАТО-а у такве аранжмане, или развијање сличних аранжмана за њих, у одговарајућим подручјима, такође је у функцији побољшања и развијања сарадње и заједничких напора у вези с евроатлантском безбедношћу.

44. Мултинационално финансирање, укључујући војни буџет и Програм НАТО-а за инвестиције у домену безбедности, и даље ће имати велики значај за стицање и одржавање потребних средстава и капацитета, који треба да буду примерени развоју војних потреба Савеза.

45. Северноатлантски пакт подржава даљи развој Европске институције за безбедност и одбрану унутар Савеза. У ту подршку спада и његова спремност на стављање на располагање средстава и капацитета за извођење операција под политичком контролом и стратегијским

руковођењем Западноевропске уније, или према неком другачијем договору.

46. Ради заштите мира и спречавања избијања рата или примене било које врсте присиле Савез ће у догледној будућности одржавати, на најмањем довољном нивоу, одговарајућу комбинацију нуклеарних и конвенционалних снага базираних у Европи које ће модернизовати по потреби. С обзиром на разноврсност ризика с којима би могао бити суочен, НАТО мора да одржава снаге потребне за уверљиво одвраћање од агресије и да обезбеђује мноштво варијаната за реаговање конвенционалним снагама. Међутим, конвенционалне снаге не могу саме да обезбеде уверљиво одвраћање од агресије. Нуклеарна оружја јединствено доприносе томе да ризици скопчани с агресијом на НАТО буду за агресора неприхватљиви, па су та оружја и даље веома значајна за очување мира.

Део IV – Могућности снага Северноатлантског пакта

Задаци војних снага

---

47. Првенствена улога војних снага НАТО-а јесте да штите мир и да његовим државама чланицама гарантују територијални интегритет, политичку независност и безбедност. Оне, стога, морају да буду способне за ефективно одвраћање и одбрану, за одржавање или поновно успостављање територијалног интегритета држава чланица и да у случају избијања сукоба брзо окончају рат тако што ће агресора присилити да преиспита своју одлуку, обустави напад и повуче своје снаге. Снаге НАТО-а морају одржавати способност за колективну одбрану извођењем ефективних операција реаговања на кризе према члану 5. Вашингтонског уговора.

48. Одржавање безбедности и стабилности евроатлантског региона веома је значајно. Важан циљ НАТО-а и његових снага јесте избегавање ризика решавањем могућних криза у њиховој раној фази. У случајевима настајања криза које угрожавају северноатлантску стабилност и могу да наруше безбедност чланица НАТО-а, његове војне снаге могу бити позване да изводе операције реаговања на те кризе. Од њих се, такође, може захтевати да допринесу очувању међународног мира и безбедности извођењем операција у оквиру подршке других међународних организација и допуњавања и потпомагања политичких акција унутар широког приступа безбедности.

49. У оквиру свог доприноса решавању криза извођењем војних операција, снаге НАТО-а суочаваће се са комплексним и разноврсним чиниоцима, ризицима, ситуацијама и захтевима, укључујући и задовољавање хитних хуманитарних потреба. Извођење неких операција реаговања на кризе, према члану 5. Вашингтонског уговора, може изискивати исто толико напора и средстава колико и обављање неких задатака у оквиру колективне одбране. Добро опремљене и обучене снаге, на

одговарајућим нивоима готовости и јачине потребне за решавање свих могућих случајева и ситуација, одговарајуће структуре за њихову подршку и позадинско обезбеђење, механизми и средства за планирање, као и капацитети за руковођење и командовање тим снагама, веома су важни за ефикасне војне доприносе. Пакт треба, такође, да буде спреман да подржава – на основу одвојивих, али не и посебних, капацитета и способности – извођење операција под политичком контролом и стратегијским руковођењем и управљањем Западноевропске уније, или како другачије буде договорено. Могуће учешће партнера НАТО-а и других држава које нису чланице НАТО-а у операцијама које предводи НАТО, као и могуће операције уз учешће Русије, чинили би додатне корисне елементе доприноса НАТО-а у решавању криза штетних по евроатлантску безбедност.

50. Унапређивању стабилности широм евроатлантског простора војне снаге НАТО-а доприносе међуармијским контактима и другим активностима сарадње, вежбама у оквиру Партнерства за мир и продубљивањем односа НАТО-а са Русијом, Украјином и земљама Средоземног дијалога. Стабилности и разумевању доприносе и учешћем у активностима за грађење поверења, укључујући и активности којима се повећава и побољшава увид и унапређује комуницирање, као и у верификовању примене споразума о контроли наоружавања и у хуманитарном размирирању. Главне области за консултовање и сарадњу могу да буду, између осталог: обука и вежбе, интероперативност, односи између грађанства и војске, развој концепције и доктрине, планирање одбране, решавање криза, спречавање ширења броја поседника оружја за масовно уништавање, сарадња у области наоружања и учешће у оперативном планирању и извођењу операција.

Смернице у вези са стањем и могућностима снага

---

51. У обављању основних задатака везаних за безбедност и у примени стратегије снаге НАТО-а морају да наставе своје прилагођавање ради ефективног задовољавања потреба које намећу задаци Пакта и реаговања на будуће изазове. Стање, могућности и став тих снага, зависно од јачине одбрамбених структура сваке чланице Савеза, биће примерени смерницама наведеним у наредним тачкама овог документа.

52. Величина, готовост, расположивост и распоред војних снага НАТО-а одражаваће његову решеност и ангажованост у колективној одбрани и у извођењу операција реаговања на кризе, понекад хитно и далеко од њихових сталних рејона распореда, укључујући и подручја изван територије Пакта. Карактеристике снага НАТО-а, такође, одговараће одредбама релевантних споразума о контроли наоружавања. Снаге НАТО-а, по јачини, ефективама и способности, морају да буду у стању да одврате агресора од агресије на било коју чланицу Пакта, или на више њих, односно да се супротставе таквој агресији. Морају да

буду интероперативбилне, да имају примерене доктрине и технологију, да буду готове и спремне за одашиљање и распоређивање, и оспособљене за постизање успеха у бројним сложеним здруженим и комбинованим операцијама, у чије извођење могу да буду укључени партнери НАТО-а и друге државе које нису његове чланице.

53. То значи:

а) да ће се укупна величина снага НАТО-а одржавати на најнижим нивоима, сагласно потребама извођења заједничке одбране и обављању других задатака, и на одговарајућим и грађаним нивоима готовости;

б) да ће мирнодопски распоред снага НАТО-а обезбеђивати довољно војно присуство унутар читаве његове територије, укључујући и стационарање и распоређивање снага изван сопствене националне територије и вода, и истурено распоређивање када и где то буде потребно. При томе ће се узимати у обзир регионални и посебни геостратегијски разлози, јер би нестабилности до којих би дошло на периферији НАТО-а могле да воде ка настајању криза и избијању сукоба због којих би Савез морао војно да реагује, могуће и веома брзо, после краћег упозорења;

в) да ће командна структура НАТО-а моћи да преузме руковођење и командовање у свим војним задацима НАТО-а, укључујући и употребу комбинованих и здружених штабова спремних за одашиљање, односно штабова мешовитих здружених оперативних група, ради руковођења и командовања мултинационалним вишевидовским снагама. Она ће, такође, моћи да подржава извођење операција под контролом и стратeгијским руковођењем Западноевропске уније, или како другачије буде договорено, чиме би доприносила развоју Европске институције за безбедност и одбрану, унутар НАТО-а, и извођењу операција за реаговање на кризе, према члану 5. Вашингтонског уговора, које би предводио НАТО и у којима би могли да учествују и партнери НАТО-а и друге земље;

д) да ће за обављање свих задатака у ближој и даљој будућности НАТО-у бити потребни веома важни оперативни капацитети и следеће способности: за ефективно ангажовање, за одашиљање и покретљивост снага, за обезбеђивање опстанка и функционисање снага и потребне инфраструктуре, и за одржавање снага, укључујући логистику и обезбеђивање ротирања њихових елемената. Велики значај у развоју тих способности до степена потребног за извођење мултинационалних операција имаће: интероперативбилност, укључујући и људски чинилац; употреба одговарајуће усавршене технологије; одржавање информационе надмоћности при извођењу војних операција, и високо квалификовано људство, са бројним специјалностима. Довољни капацитети и способности за руковођење, командовање и везу, као и за обавештајне делатности и осматрање, неопходни су чиниоци за повећање способности, ефикасности и ефективности снага;

е) да ће ограничен, али у војном погледу значајан део копнених, ваздухопловних и поморских снага НАТО-а бити у свако доба у стању

да, онолико брзо колико то буде потребно, реагује на мноштво различитих ситуација, укључујући и изненадан напад на било коју чланицу Савеза. Већи део снага биће на располагању, на одговарајућим нивоима готовости, за извођење дуготрајних операција, било унутар или изван територије НАТО-а, укључујући и ротацију распоређених снага. Заједно, те снаге морају, такође, да буду довољно квалитетне, бројне и у готовости да доприносе одвраћању агресије и да изводе одбрану НАТО-а од напада с ограниченим циљевима;

f) да НАТО мора – довођењем појачања, мобилисањем резерви или, када то буде потребно, обнављањем постојећих снага – да буде у стању да изгради и веће снаге, како у оквиру свог реаговања на било које значајне промене у својој безбедносној околини, тако и ради задовољавања ограничених потреба. Та способност мора да буде примерена могућним претњама по безбедност Савеза, укључујући и могућност дугорочног развоја таквих ситуација. Савез мора узимати у обзир и могућност знатног повећања способности и готовости војних снага које се налазе на периферији његовог простора. Способности за правовремено довођење појачања у људству и материјалу – како унутар Европе, тако и из Северне Америке – и даље ће имати велики значај. Из тога произилази потреба за одржавањем високог степена могућности за одашиљање, односно довођење снага, као и њихове покретљивости и флексибилности;

g) да су потребне одговарајуће организационе структуре и унапред предвиђени поступци, укључујући и оне који ће омогућавати брзо и селективно формирање, одашиљање и распоређивање снага ради омогућавања одмереног, флексибилног и правременог реаговања ради умањивања и уклањања насталих напетости. Ти поступци се морају увежбавати у доба мира;

h) да одбрамбене снаге и организација НАТО-а морају да буду способни да се примерено и ефективно суочавају и супротстављају ризицима скопчаним са ширењем броја НБХ оружја и средстава за њихово лансирање, која су опасност за становништво, територију и снаге чланица Савеза. За то су потребне уравнотежене комбиноване снаге, капацитети и способност за реаговање, као и појачани одбрамбени објекти и инфраструктура;

i) да снаге и инфраструктура НАТО-а морају да буду заштићени од терористичких напада.

Карактеристике конвенционалних снага

---

54. Веома је значајно да војне снаге НАТО-а имају убедљиве способности за обављање свих његових задатака. Тај захтев утиче на: њихову структуру, организацију, нивое јачине и опремљености, готовост, расположивост и могућности за позадинско обезбеђење; њихове обуке и вежбе; варијанте њиховог распоређивања и употребе, и њихово

попуњавање и мобилизацијске капацитете. У вези с тим, циљ треба да буде следећи: постизање оптималне равнотеже између снага с високим степеном готовости, способних да брзо, па и тренутно, ако би то било потребно, отпочну колективну одбрану или извођење операција за реаговање на кризу према члану 5. Вашингтонског уговора, и снага на различитим нижим нивоима готовости које би чиниле главнину снага потребних за извођење колективне одбране, за ротацију снага за извођење операција реаговања на кризу, или за ојачавање снага у неком региону; омогућавање дугорочног развоја снага и способности за њихово повећавање у случају најгорег – али веома мало вероватног – сценарија извођења операција великих размера у оквиру колективне одбране. Знатан део снага НАТО-а моћи ће да обавља више од једне од тих улога.

55. Структура снага НАТО-а биће таква да одражава мултинационалну и здружену природу његових задатака. У њихове задатке спадају: држање под контролом територије, њена заштита и одбрана; обезбеђивање несметаног коришћења поморских, ваздухопловних и копнених комуникација; држање морског простора под контролом и заштита распоређивања и поретка поморских средстава и елемената за одвраћање; обезбеђивање сигурног коришћења ваздушног простора и ефективне и опсежне противваздушне одбране; извођење самосталних и комбинованих ваздухопловних операција; осматрање, обавештајне делатности, извиђање и дејства електронског ратовања; стратегијска превозења, и успостављање и поседовање ефикасних и флексибилних капацитета и органа за руковођење и командовање, укључујући и покретне комбиноване и здружене штабове који се могу слати тамо где буде потребно.

56. Мора се наставити побољшавање способности НАТО-а за супротстављање ризицима и могућним претњама везаним за повећање броја НБХ оружја и средстава за њихово лансирање, укључујући и изградњу противракетних система. Пошто је могуће да снаге НАТО-а изводе операције и изван граница НАТО-а, њихови капацитети за супротстављање ризицима од ширења НБХ наоружања морају да буду флексибилни, покретљиви и способни за брзо одашиљање, и морају постојати одговарајући системи, средства и могућности за њихово позадинско обезбеђење. Доктрина, планирање и систем обуке и увежбавања морају да буду такви да снагама НАТО-а омогућују одвраћање од употребе НБХ оружја и одбрану од њих. Циљ тих делатности биће даље умањивање оперативне рањивости војних снага Савеза, уз одржавање њихове флексибилности и ефективности и у условима освајања НБХ оружја, претње њиховом употребом или и њихове употребе.

57. У стратегију НАТО-а не спада поседовање капацитета и способности за хемијско или биолошко ратовање. Његове чланице подржавају универзално придржавање релевантних режима разоружавања. Међутим, чак и ако се може постићи даљи напредак у забрани поседовања и употребе хемијских и биолошких оружја, мере за предострожност и одбрану од њих и даље ће бити веома значајне.

58. У условима снижења укупног нивоа снага и ограничавања ресурса, способност за тесно заједничко деловање и даље ће имати велики значај за обављање задатака Савеза. У вези с тим, веома су важни колективни одбрамбени аранжмани НАТО-а у којима, за оне на које се то односи, интегрисана војна структура има пресудну улогу. Разне гране одбрамбеног планирања у НАТО-у треба да буду на свим нивоима ефективно међусобно усклађене ради обезбеђења готовости снага и структура које их подржавају за обављање свих њихових улога. Размена информација између чланица НАТО-а о плановима развоја и употребе њихових снага доприноси обезбеђивању могућности потребних за обављање тих улога. Такође, њихове међусобне консултације у случајевима уношења значајних промена у њихове националне програме одбране и даље ће имати велики значај. Сарадња у развоју нових оперативних концепција биће значајна за реаговање на изазове у домену безбедности. Детаљни политички аранжмани који су развијени у оквиру стварања Европске институције за безбедност и одбрану доприносе тесној сарадњи међу чланицама НАТО-а без непотребног дуплирања снага и средстава.

59. Да би могао флексибилно да реагује на могуће ситуације и да ефективно обавља задатке Савезу су потребни одређени логистички капацитети и способности, укључујући транспортне капацитете, капацитете за санитарско обезбеђење и стокове материјалних средстава и материјала за ефективно распоређивање и позадинско обезбеђење свих типова снага. Стандардизација ће доприносити сарадњи и економичности у логистичкој подршци снага Савеза. Извођење операција изван територије НАТО-а, где се може очекивати мала или, чак, никаква логистичка подршка земље или земаља домаћина, биће скопчано са посебним изазовима везаним за логистику. И способност за правремену изградњу већих и одговарајуће опремљених и обучених снага, до нивоа на којем би биле способне за обављање потпуног опсега задатака НАТО-а, значајно ће доприносити решавању криза и одбрани. У то ће спадати и способност за ојачавање снага у сваком рејону ризика и за успостављање мултинационалних снага тамо где оне буду потребне. Снаге различитих врста и на разним нивоима готовости биће способне за флексибилну употребу како за појачавање снага унутар Европе, тако и за трансатлантско појачање снага европских чланица Савеза. То ће захтевати контролу над свим видовима комуникација и аранжмане за увежбавање.

60. Интеракција између снага НАТО-а и њиховог цивилног окружења (како државног, тако и невладиног) на простору операција веома је значајна за њихово успешно извођење. Сарадња између грађанства и војске је међузависна: од војске се све више тражи да помаже цивилним властима, а цивилна подршка војним операцијама важна је за логистику, везу, санитарско обезбеђење и односе војске са грађанством. Стога сарадња између органа НАТО-а и цивилних органа и институција и даље има велики значај.

61. Способност НАТО-а да обавља своје задатке све више ће се заснивати на мултинационалним снагама, које ће допуњавати ангажованост у НАТО-у његових чланица. Те снаге, које се могу користити за обављање свих задатака НАТО-а показују решеност Пакта да одржава уверљиву колективну одбрану, повећава своју кохезију, појачава трансатлантско партнерство и јача, унутар НАТО-а, Европску институцију за безбедност и одбрану. Мултинационалне снаге, нарочито оне које су способне за брз оперативни развој ради извођења колективне одбране или операција за реаговање на кризу према члану 5. Вашингтонског уговора јачају солидарност унутар Пакта. Оне, такође, могу омогућити оперативни развој формација способнијих од оних које би биле на располагању као националне снаге и на тај начин доприносе ефикаснијем коришћењу ограничених одбрамбених ресурса. У то може спадати високо интегрисан мултинационални прилаз конкретним задацима и функцијама у којем се наглашава примена концепције мешовитих здружених оперативних група. У извођењу операција одржавања мира биће корисне и ефективне мултинационалне формације и други аранжмани у којима учествују партнери. Да би се потенцијал мултинационалних формација могао у потпуности користити од највеће важности су побољшање интероперабилности њихових националних елемената, између осталог и кроз довољну обуку и вежбе.

Карактеристике нуклеарних снага

---

62. Основна сврха постојања нуклеарних снага чланица НАТО-а политичке је природе: очување мира и спречавање присиле и избијања било какве врсте рата. Оне ће и даље имати велики значај у обезбеђивању несигурности било којег агресора у проценама природе реаговања савезница у НАТО-у на војну агресију. Већ ће и само њихово постојање показивати да ниједна врста агресије није рационална опција. Врхунску гаранцију безбедности чланица НАТО-а пружају његове стратегијске нуклеарне снаге, посебно снаге Сједињених Држава, самосталне нуклеарне снаге Уједињеног Краљевства и Француске, које имају посебан значај у одвраћању и доприносе укупном одвраћању агресора и безбедности чланица Савеза.

63. За одржавање уверљивости нуклеарних снага Савеза и показивање солидарности и заједничке решености да се спречава избијање рата и даље је потребно широко учешће европских чланица НАТО-а укључених у колективно планирање одбране (задачи везани за одбрану од нуклеарног напада, мирнодопско базирање нуклеарних снага на њиховим територијама и аранжмани за руковођење, командовање и консултације). Нуклеарне снаге базиране у Европи, којима располаже НАТО, чине битно важну политичку и војну спону између европских и северноамеричких чланица Пакта. Стога ће НАТО држати у Европи одговарајуће нуклеарне снаге. Да би биле уверљиви ефективни елемент стратегије чланица НАТО-а у спречавању избијања рата, те снаге треба

да имају потребне карактеристике и одговарајућу флексибилност и способност за опстанак. Оне ће се одржавати на минималном нивоу, довољном за очување мира и стабилности.

64. Чланице НАТО-а сматрају да је радикалним променама ситуације у домену безбедности, укључујући смањене нивое конвенционалних снага у Европи и продужавање времена за реаговање, знатно побољшана способност НАТО-а за решавање кризе дипломатским и другим средствима или, ако би то било потребно, предузимањем успешне одбране употребом конвенционалних снага и средстава. Стога су околности у којима би се могла разматрати било каква употреба нуклеарних оружја крајње мало вероватне. Због тога су од 1991. године чланице НАТО-а предузеле више мера које одражавају безбедносне услове настале после окончања „хладног рата“. У њих спадају: опсежно смањивање броја субстратегијских снага НАТО-а, укључујући потпуно елиминисање нуклеарне артиљерије и копнених нуклеарних ракета малог домета, значајно ублажавање критеријума за снаге с нуклеарном наменом, и укидање сталних мирнодопских планова за решавање ситуација употребом нуклеарних средстава. Нуклеарне снаге НАТО-а више нису усмерене ни на једну земљу. Но, НАТО ће и поред тога одржавати, на минималном нивоу, примереном преовлађујућој ситуацији у домену безбедности, одговарајуће субстратегијске снаге, базиране у Европи, које ће служити као важна спона са стратегијским нуклеарним снагама и на тај начин појачавати трансатлантску повезаност. Она ће се састојати од авиона с двоструким способностима и мањег броја британских бојних глава „Триидент“. Међутим, те субстратегијске снаге неће бити оперативно распоређиване на површинским бродовима и офанзивним подморницама.

Део V – Закључак

---

65. Уласком у шесту деценију постојања Северноатлантски пакт мора да буде спреман да се суочи с изазовима и повољним приликама у новом столећу. У овој стратегијској концепцији потврђена је трајна сврха његовог постојања и наглашени су његови основни задаци везани за безбедност. Она трансформисаном НАТО-у омогућује да доприноси све бољим условима у том домену, подржавајући безбедност и стабилност снагом заједничког ангажовања и опредељењем његових чланица за демократију и мирољубиво решавање спорова. Ова концепција ће усмеравати политику НАТО-а у доменима безбедности и одбране, његова оперативна начела, стање и деловање његових конвенционалних и нуклеарних снага и његове колективне аранжмане у оквиру одбране, и биће даље разматрана и преиспитивана зависно од промене услова везаних за безбедност. У овом несигурном свету потреба за ефективном одбраном и даље постоји, али ће упоредо с афирмисањем те своје

решености и ангажовањем, НАТО наставити да у потпуности користи сваку прилику за свој допринос изградњи једног неподељеног континента, унапређивањем визије неподељене и слободне Европе и доприношењем њеном остварењу.

---

* Напомена преводиоца: документ је, што је карактеристично за текстове таквог типа у англосаксонском свету, писан војно-политичко-административним високопарним језиком. С обзиром на његов значај и актуелност, преводилац је настојао да, ради што тачнијег преношења смисла појединих формулација, донекле задржи начин изражавања његових аутора.

У преводиоцу новонасталих термина, термин „*European Security and Defence Identity*“ преведен је са „Европска институција за безбедност и одбрану“, јер из контекста произлази да је то орган НАТО-а за формирање заједничких снага европских држава чланица Савеза. Реч „идентитет“ (*Identity*) била би у преводу тог термина бесмислена. У тексту документа се за НАТО често каже Савез, па је преводилац тако и преводио. Термин „*Euro-Atlantic area*“ превео је са „европски простор НАТО-а“ или „европски регион НАТО-а“, а термин „*Euro-Atlantic cooperation*“ са „сарадња између европских чланица НАТО-а“ или буквално са „евроатлантска сарадња“. Термини „трансатлантски простор“, „трансатлантске сарадње“ и „трансатлантска безбедност“ су буквални преводи, јер је из контекста очигледно да је реч о територијама САД, Канаде и европских држава чланица НАТО-а, сарадњи између њих и безбедности на њиховим територијама. На више места се у оригиналном тексту налази на термин „*transparency*“. Иако та реч значи прозирност или провидност, у преводу је, на основу контекста, дата као „могућност увида“ или „увид“, јер означава могућност стицања увида у састав, јачину, распоред и наоружање војски држава са којима су закључени споразуми о контроли наоружавања и разоружавања или одржавања нивоа јачине тих војски потребног за верификовање примене тих споразума.